

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

1	0	8	3	5
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	3
---	---	---	---

Bachelor of Arts (FYUP) 3rd Semester
(2125)

PHILOSOPHY

Paper : Indian Ethics (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— Attempt five questions in all by selecting one from each Unit. Question No. 1 is compulsory. All questions carry equal marks.

1. Attempt any nine of the following :

1. Why are morals required for humans in society?
2. The only difference between humans and animals is that of Dharma. Justify.
3. Concept of Rta.
4. Concept of Rna.
5. Concept of Satya.

6. Concept of Varna and its difference from Caste.
7. Difference between Sreyas and Preyas.
8. What is meant by Shila?
9. What is the role of wisdom in ethical behaviour?
10. One must speak truth but not in a bitter way. Explain.
11. Arya-satya.
12. Eightfold noble path.

UNIT—I

2. Write a note on the relevance of Varna-vyavastha as a mode of division of labor for a balanced society.
3. Dharma protects if it is protected. Discuss the significance of the statement in the light of Purushartha.

UNIT—II

4. What is the moral significance of Brahmavihara and how does it help an individual to empathize with a broader form of existence?
5. How do Jainas relate the moral significance of Prajna to Shila and Samadhi? Discuss.

UNIT—III

6. How can Anasakti help an individual to become more efficient in one's performance of duty? Discuss.
7. What are the characteristics mentioned in Bhagavad Gita with regard to Sthitaprajna? Discuss.

UNIT—IV

8. 'Practice makes a man perfect. Explore the statement in the light of the Yogic Asanas essentially required to achieve higher planes of consciousness.
9. Write a note on the different stages of Yoga that a Yogi experiences while he attempts to attain Samadhi.

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पाँच प्रश्न हल कीजिए। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करें। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

1. निम्नलिखित में से किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर दीजिए :
 1. समाज में मनुष्यों के लिए नैतिकता क्यों आवश्यक है?
 2. मनुष्य और पशु में एकमात्र अंतर धर्म का है। औचित्य सिद्ध कीजिए।

3. Rta की अवधारणा।
4. Rna की अवधारणा।
5. सत्य की अवधारणा।
6. वर्ण की अवधारणा और जाति से उसका अंतर।
7. श्रेयस और प्रेयस में अंतर।
8. शील का क्या अर्थ है?
9. नैतिक व्यवहार में बुद्धि की क्या भूमिका है?
10. सत्य बोलना चाहिए, लेकिन कटुता से नहीं। व्याख्या कीजिए।
11. आर्य-सत्य।
12. अष्टांगिक श्रेष्ठ मार्ग।

यूनिट-I

2. एक संतुलित समाज के लिए श्रम-विभाजन की एक पद्धति के रूप में वर्ण-व्यवस्था की प्रासंगिकता पर एक टिप्पणी लिखिए।
3. धर्म रक्षा करता है यदि उसकी रक्षा की जाए। पुरुषार्थ के प्रकाश में इस कथन के महत्व पर चर्चा कीजिए।

यूनिट-II

4. ब्रह्मविहार का नैतिक महत्व क्या है और यह अस्तित्व के व्यापक स्वरूप के साथ किसी व्यक्ति को सहानुभूति रखने में कैसे मदद करता है?

5. शील और समाधि से प्रज्ञा के नैतिक महत्व को जैन कैसे जोड़ते हैं? चर्चा कीजिए।

यूनिट-III

6. किसी व्यक्ति को अपने कर्तव्य पालन में अधिक कुशल बनने में अनासक्ति कैसे मदद कर सकती है? चर्चा कीजिए।
7. स्थितप्रज्ञा के संबंध में भगवद्गीता में क्या विशेषताएँ बताई गई हैं? चर्चा कीजिए।

यूनिट-IV

8. अभ्यास मनुष्य को पूर्ण बनाता है। चेतना के उच्च स्तरों को प्राप्त करने के लिए आवश्यक योगिक आसनों के प्रकाश में इस कथन का अन्वेषण कीजिए।
9. समाधि प्राप्त करने के प्रयास में एक योगी द्वारा अनुभव की जाने वाली योग की विभिन्न अवस्थाओं पर एक टिप्पणी लिखिए।

(पंजाबी अनुवाद)

ਨੋਟ :- ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਚੁਣ ਕੇ, ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ :

1. ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ ?

2. ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਧਰਮ ਦਾ ਹੈ। ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਓ।

3. Rta ਦੀ ਧਾਰਨਾ।
4. Rna ਦੀ ਧਾਰਨਾ।
5. ਸੱਤ ਦੀ ਧਾਰਨਾ।
6. ਵਰਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਜਾਤ ਤੋਂ ਇਸਦਾ ਅੰਤਰ।
7. Sreyas ਅਤੇ Preyas ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ।
8. ਸ਼ੀਲ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?
9. ਨੈਤਿਕ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ?
10. ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੌੜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਸਮਝਾਓ।
11. ਆਰੀਆ-ਸੱਤ।
12. ਅੱਠ ਗੁਣਾ ਉੱਤਮ ਮਾਰਗ।

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਿਤ ਸਮਾਜ ਲਈ ਕਿਰਤ ਵੰਡ ਦੇ ਢੰਗ ਵਜੋਂ Varna-vyavastha ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
3. ਧਰਮ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕਥਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਬ੍ਰਹਮਵਿਹਾਰ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਮਹੱਤਵ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੋਂਦ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੂਪ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
5. ਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਸਮਾਧੀ ਨਾਲ Prajna ਦੇ ਨੈਤਿਕ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਜੈਨ ਕਿਵੇਂ ਜੋੜਦੇ ਹਨ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਕੁਸ਼ਲ ਬਣਨ ਵਿੱਚ ਅਨਾਸਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
7. Sthitaprajna ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਅਭਿਆਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਯੋਗਿਕ ਆਸਣਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕਥਨ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰੋ।
9. ਸਮਾਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਯੋਗੀ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਯੋਗ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।